

Uitwisselingstafel J: Op eigen benen

Nele Boeve, IBZ De Stapsteen

Inleiding

Net (niet) volwassen en op eigen benen: mogelijkheden en valkuilen voor jongeren.

1. Situering.

IBZ (Integraal Begeleide Zelfstandigheid) De Stapsteen is een dienst begeleid zelfstandig wonen binnen de bijzondere jeugdbijstand en een afdeling van VZW Onze Kinderen. Er is een erkenning om 16 jongeren te begeleiden in de arrondissementen Roeselare en Tielt.

1.1. Missie.

De stapsteen wil jongeren in hun hulpvraag erkennen en samen naar een antwoord zoeken. We willen steun bieden bij de uitbouw van een zelfstandig leven waarbij verantwoordelijkheid en verbondenheid centraal staan.

1.2. Doelgroep.

IBZ De Stapsteen richt zich op jongeren vanaf 17 jaar, doorverwezen door het Comité voor bijzondere Jeugdzorg (CBJ) of de sociale dienst van de jeugdrechtsbank (JRB). Deze jongeren bevinden zich in een problematische opvoedingssituatie en/of hebben een als misdrijf omschrijven feit gepleegd. Zij hebben nood aan een begeleiding die hun zelfstandig functioneren verhoogt, zowel materieel-praktisch als psychosociaal.

1.3. Doelstellingen.

Concrete doelstellingen worden samen met de jongere en de verwijzende instantie opgemaakt.

Een greep uit de doelstellingen: een woning zoeken, een inkomen hebben, een woning onderhouden, administratie in orde brengen en houden, rond komen, school blijven lopen, werk zoeken, relatie met ouders onderhouden of herstellen, leren hoe je problemen aanpakt, wat wil ik nu en wat wil ik in de toekomst, ...

1.4. Methode.

We gaan gemiddeld 1x per week bij de jongere langs, werken aan de doelstellingen en kijken samen met de jongere wat er zich op dat moment aandient. We bespreken wanneer en hoe we dit aanpakken en volgen dit ook op. Het is een leerproces waar bij de jongere bij de start veel ondersteund wordt en naar het einde toe van op een afstand opgevolgd wordt. De gemiddelde duur van een begeleiding is een jaar.

2. BZW en kansarmoede

2.1. Een beeld van jongeren in begeleiding.¹

- 100% van de jongeren startte de begeleiding op leeftijd van 17 jaar
- 38% startte vanuit de thuissituatie, 23% kwam vanuit een instelling, 8% van bij vrienden, 8% woonde reeds alleen, 8% woonde bij een partner en 8% verbleef bij familie.
- 80% had een lange hulpverleningsgeschiedenis achter de rug
- 2/3 liep, 1/3de had school vroegtijdig afgebroken.
- 70% van de jongeren moet het stellen met bedrag van het leefloon of minder
- 2/3 van de jongeren heeft geen of onvoldoende spaargeld
- Van de huidige begeleidingen hebben bij 15 van de 16 jongeren te maken met jongeren die uit een gezin in kansarmoede komen

2.2. Beleving van een BZW-maatregel

2.2.1. Vanuit het perspectief van de jongeren

Voor heel wat jongeren vormt BZW de kans om uit de problematische opvoedingssituatie te stappen.

De meesten vinden BZW een kans om een eigen leven uit te bouwen met ondersteuning van een dienst. Het alleen wonen op zich kan ook reeds bevorderend werken voor relatieherstel.

Voor andere jongeren is BZW de enige optie. Er is geen alternatief of geen beter alternatief.

Nog andere jongeren zijn minder gericht op zelfstandigheid en tolereren de begeleiding .

2.2.2. Vanuit het perspectief van de ouders

Bij de start van een BZW is de relatie met de jongere vaak verstoord of is er een breuk.

Ouders zijn vaak toe aan rust na heel wat conflictsituaties.

Hun bezorgdheid staat ook centraal. Enerzijds naar hun kind toe: zal dit wel lukken?

Hoe zal onze relatie evolueren? Anderzijds ook naar zichzelf toe: wat zijn de gevolgen voor mij, ben ik nog verantwoordelijk? Ook is er een gevoel van geruststelling: er is toch nog een dienst, ik moet ze niet volledig loslaten...

Sommige ouders zijn ook niet akkoord met deze vorm van hulpverlening en wensen dan ook niet betrokken te worden.

2.3. Knelpunten

2.3.1. Tegen de maatschappelijke tendens in

De huidige tendens kenmerkt zich in het feit dat jongeren langer bij hun ouders blijven. Ze behalen hun diploma en starten met werken vanuit de thuissituatie. Werk- en financiële zekerheid vormen een belangrijke basis om de stap naar zelfstandigheid te zetten.

Jongeren in begeleiding gaan door omstandigheden tegen deze tendens in. Zowel de jongeren zelf als de diensten BZW worden vaak ter verantwoording geroepen over deze vorm van hulpverlening.

2.3.2. De rechtspositie van de minderjarigen die BZW starten².

De wet voorziet dat minderjarigen zelfstandig kunnen gaan wonen met begeleiding van voorzieningen binnen de Bijzondere Jeugdbijstand. Er stelt zich daarbij een probleem omdat **minderjarigen juridisch handelingsonbekwaam** zijn.

Uiteraard veronderstelt het uitbouwen van een zelfstandig leven dat je zelf de nodige handelingen kan stellen: een huurcontract afsluiten, een bankrekening openen, een contract afsluiten met leveranciers van nutsvoorzieningen, de nodige verzekeringscontracten afsluiten, zich inschrijven in het bevolkingsregister op het adres waar je verblijft.

Omdat minderjarige jongeren in BZW geen recht hebben op leefloon, subsidieert de overheid via de voorzieningen de kosten voor hun verblijf. Aan het leefloon zijn echter heel wat rechten verbonden, onder meer sociale tarieven. Deze rechten krijgen onze jongeren niet, hoewel ze met een gelijk inkomen in een even moeilijke financiële situatie zitten.

2.3.3. De financiële problemen.³

Een deel van de startende BZW-jongeren (meer dan 60%) beschikt niet over voldoende spaargeld voor huurwaarborg of installatie. Ze kunnen hiervoor vaak ook niet terecht bij familie.

Minderjarigen kunnen nooit aanspraak maken op een OCMW-waarborg en ook voor meerderjarigen kan hiertoe zelden beroep gedaan worden op het OCMW. De toegang tot installatiepremie en huursubsidie is beperkt.

De voorzieningen zien zich dan vaak genoodzaakt om ofwel zelf deze kost voor te schieten of een beroep te doen op liefdadigheid, vaak ook onder de vorm van leningen. Het laatste alternatief, wachten tot de jongere zelf voldoende geld heeft gespaard, zou ervoor zorgen dat juist de zwakste jongeren uit de boot zouden vallen.

Jongeren starten een begeleiding met een zware schuld.

Het systeem van verblijfssubsidies voorziet nauwelijks in de basisbehoeften voor de jongeren. Het socio-vitaal minimum wordt ruim honderd euro hoger geschat dan het leefloon. **Jongeren die bijzondere behoeften hebben komen niet**

rond met dit geld. We denken hierbij aan jongeren met gezondheidsproblemen, jongeren die nood hebben aan therapie, ... Omdat minderjarige jongeren geen beroep kunnen doen op het OCMW en dus ook niet op de bijkomende hulp die het OCMW kan geven (verwarming, kledingstoelage, medische kosten,...) stelt dit probleem zich voor hen het scherpst. Ook voor meerderjarige jongeren kunnen zich echter problemen stellen.

2.3.4. De woonproblematiek.⁴

We stellen vast dat het vinden van een woning voor jongeren in BZW moeilijk is. **Het wordt zelfs steeds problematischer om voldoende geschikte en betaalbare woningen te vinden.**

Jongeren kunnen zich als minderjarigen inschrijven als kandidaat bij een sociaal verhuurkantoor maar het effectief huren van een sociale woning blijft een uitzondering.

Het recht op de Vlaamse huursubsidie en installatiepremie geldt vanaf 18 jaar . De voorwaarden om een federale installatiepremie te ontvangen zijn vrij strikt en de toekennen ervan ligt in de handen van het OCMW.

Jongeren in BZW blijven dus grotendeels afhankelijk van de private huurmarkt. Ook op de private huurmarkt blijken jongeren in BZW en de minderjarigen in het bijzonder een zeer kwetsbare groep.

- Het aanbod betaalbare woningen (voor 1 persoon) is beperkt en de vraag is gestegen.
- Veel eigenaars doen een beroep op een immobiliënkantoor. Hun beleid maakt het vaak onmogelijk om bij hen te huren.
- Eigenaars vrezen een te groot risico te nemen door te verhuren aan een minderjarige.
- De huurwaarborg, in de meeste gevallen tweemaal de huurprijs, is hoog. Weinig jongeren beschikken over startkapitaal. Zij moeten dus een lening aangaan om de huurwaarborg te betalen. Daarbij komt dat in de praktijk het stelsel van de huurwaarborg en meerbepaald het gebruik maken van een geïndividualiseerde rekening op naam van de huurder, het betalen van een huurwaarborg in schijven of het gebruik maken van een bankwaarborg door huisbazen liever niet toegepast. Gezien de zwakke positie van de jongere in BZW blijft er voor hen in dat geval weinig keuze over en wordt de waarborg op een rekening van de huisbaas geplaatst.
- De woningen die voor de jongere bereikbaar zijn laten vaak te wensen over wat betreft de prijs-kwaliteitverhouding.

---

¹ Registratie IBZ De Stapsteen 2009

²⁻⁴ Uit Memorandum FDBZW

2009